Vesialueomistajain liitto VEALO ry
Sinikalliontie 10
02630 Espoo

LAUSUNTO

1.12.2022

Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntopyyntö 28.11.2022 HE285/2022 vp

KALASTUSLAIN MUUTTAMINEN VAPAA-AJAN KALASTUKSESSA SAADUN SAALIIN ILMOITTAMISEKSI

Vesialueomistajain liitto VEALO ry esittää lausuntonaan seuraavaa;

Hallituksen esityksen pääasiallinen sisältö: *"Kalastuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säädökset, joiden nojalla voitaisiin vapaa-ajankalastajat velvoittaa ilmoittamaan saalis- ja pyyntitietonsa Luonnonvarakeskukselle, ..."* Tarkoituksena on ottaa käyttöön Omakala -tietojärjestelmä. Esitys perustuu pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman 10.12.2019 kirjaukseen *"Otetaan käyttöön vaelluskalojen saalisilmoitus koskien kaikkea saalistettua kalaa (oma kala -tietojärjestelmä)."*

Hallituksen esitys kalastuslain muuttamisesta käsittelee vapaa-ajankalastajien saaman kalansaaliin ilmoittamisvelvollisuuden lisäksi myös

- sisävesien kaupallisten kalastajien saalistietojen ilmoittamisesta,
- tietovarannon hallinnan kokonaisarkkitehtuurista,
- asetuksenantovaltuutukseen siirtämisestä ja
- kalastuksen valvojien toimivaltuuksista.

Yleiset kommentit

Hallituksen esityksen kohdassa Tavoitteet Oma kala -tietojärjestelmän tarvetta perustellaan riittävän ja laadukkaan tiedon saamisella kalakantojen käytön ja hoidon järjestämiseksi. Samalla saadaan kerättyä tietoaineisto halvemmalla kuin perinteisillä kyselyillä. On kuitenkin otettava huomioon, että saalistietojen lähettäminen on kuluerä virkistys- ja kotitarvekalastajalle.

Kaikki kalastussaalista koskeva tietovaranto (vapaa-ajankalastus, sisävesien kaupallinen kalastus, merialueen kaupallinen kalastus) tulisi keskittää tehokkaasti yhteen paikkaan, joka olisi tilastoviranomainen Luonnonvarakeskus. Tällöin LUKE:n henkilökunnalla olisi koko ajan reaaliaikainen tietovaranto käytettävissään tehdäkseen esimerkiksi lakisääteisiä raporttejaan.

Pääministeri Marinin hallituksen ohjelman mukaisesti tietoina kerätään vaelluskalojen - lohen, järvilohen, taimenen, Vuoksen vesistön nieriän ja ankeriaan - saalisilmoituksia. Hallituksen esitys on kirjoitettu siten, että Omakala -tietojärjestelmä mahdollistaa tietojen keräämisen kaikista mahdollisista kalalajeista ja -kannoista. Vasta valtioneuvoston asetuksesta selviää, mitä kalalajeja ja -kantoja ilmoitusvelvollisuus koskee. *"Tavoitteena ei kuitenkaan ole ilmoitusjärjestelmä, jossa laki velvoittaisi ilmoittamaan kaikki vapaa-ajankalastuksessa saadut saaliskalat sanktion uhalla ja kiinnostus kalastusta kohtaan laskisi."* (HE 285/2022, s. 7)

Käsityksemme mukaan Omakala -tietojärjestelmällä ei voida korvata perinteisillä menetelmillä kerättäviä kalansaalistietoja. Suomen luonnonsuojeluliiton ja Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön edustajat esittivät saman suuntaisia mielipiteitä Rannikon kalatalousaluepäivillä 28.9.2022 Turussa.

Säännöskohtaiset perustelut

19 a § Luonnonvarakeskuksen tehtävä tiedon tuottajana

Kaikki kalastusta koskevat saalisilmoitukset tulisi kerätä Luonnonvarakeskuksen tietovarantoihin, eikä jakaa niitä ELY-keskukseen (ammattikalastus merellä ja sisävesillä) ja Luonnonvarakeskukseen (vapaa-ajankalastus).

90 § Sisävesiltä saatujen kaupallisen kalastuksen saaliiden ilmoitusvelvollisuus

Yleisesti ottaen olisi loogista, että kaikki luonnonvaratieto koskien sekä metsästyksellä saaliiksi saadut riistaeläimet että kalastussaalis (vapaa-ajankalastus sekä kaupallinen kalastus sisävesillä ja merialueella) kerättäisiin Luonnonvarakeskukseen.

Tilastolain mukaisesti Suomessa on neljä tilastoviranomaista; Tilastokeskus, Luonnonvarakeskus, Tulli sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (Tilastolaki 2.2 § kohta 1). ELY-keskukset eivät ole tilastoviranomaisia.

Tällä hetkellä Luonnonvarakeskukseen kerätään sisävesien kaupallisen kalastuksen saalistiedot ja hallituksen esityksen mukaisesti tultaneen keräämään myös Omakala-järjestelmän kautta kerätyt vapaa-ajankalastuksen saalistiedot.

Hallituksen esityksen mukaisesti ilmoitukset sisävesien kaupallisesta kalastussaaliista tultaisiin siirtämään Luonnonvarakeskuksesta kolmeen ELY-keskukseen. *"Maa- ja metsätalousministeriön elinkeinokalatalousyksikkö halusi tämän siirron."* (Esitys Kalastuslain muutosesitys (Omakala), kalastusneuvos Eija Kirjavainen (MMM), Kalastuslakipäivät 30.11.2022) Hallituksen esityksessä tätä siirtoa perustellaan

seuraavasti: *"Tällä tavalla yhdenmukaistettaisiin saaliin ilmoitusmenettelyä merialueen kaupallista kalastusta koskevan käytännön mukaisesti."*

Aivan samalla perusteella olisi voitu perustella täysin vastakkainen esitys merialueen kaupallisen kalastuksen saaliin ilmoitusmenettelyn siirto ELY-keskuksista Luonnonvarakeskukseen.

93 § Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon käyttötarkoitus

Hallituksen esityksessä esitetään poistettavaksi 1 momentin kohta *5) kalastajien osoitteiden selvittäminen kalastonhoitomaksua koskevan tililleпanokortin lähettämiseksi* tarpeettomana. Emme vastusta tätä esitystä.

Esitämme uudeksi kohdaksi 5) alueellisen viehekalastusrasituksen selvittäminen;

Hallituksen esityksen 19 a §:n mukaisesti viehekalastusrasitusselvityksen tekeminen kuuluu Luonnonvarakeskukselle (HE 19 a §, s. 17).

"Kalastonhoitomaksuina kertyneet varat käytetään 4) kalavesien yleiskalastusoikeuksien hyödyntämiseen sekä kalastusopastoimintaan perustuvasta käytöstä maksettaviin korvauksiin vesialueen omistajille; (KalL 82.1 §, kohta 4)".

Hallituksen esityksen mukaisesti pykälässä 94 § säädetään Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon rakenteesta ja sisällöstä. Tietovaranto sisältää yhteensä yhdeksän rekisteriä, joista 3) on omistajakorvausrekisteri ja 9) on vapaa-ajankalatalouden saalisrekisteri.

Vesialueen omistajille maksettavien korvauksien jakoperusteista säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 180/2021. Kyseisen asetuksen 2 §:ssä säädetään, että *"... viehekalastuksesta aiheutuva rasitus selvitetään viiden vuoden välein tiedustelulla, jonka Luonnonvarakeskus lähettää kalastonhoitomaksurekisterissä oleville. Viehekalastuksesta aiheutuva rasitus selvitetään valtakunnallisesti, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksittain ja kalatalousaluekohtaisesti."*

Jos Omakala -järjestelmä antaa mahdollisuuden viehekalastusrasituksen selvittämiseen osakaskuntatasolla, niin miksi sitä ei otettaisi käyttöön?

Yhteenveto

Kaikki kalastusta koskevat saalisilmoitukset tulisi kerätä Luonnonvarakeskuksen (tilastoviranomainen) tietovarantoihin. Omakala -tietojärjestelmän keräämää tietoa viehekalastusrasituksesta tulisi hyödyntää omistajakorvausten määrittämiseen.

VESIALUEOMISTAJAIN LIITTO VEALO RY

Reima Räty
puheenjohtaja

Juha-Pekka Ripatti
toiminnanjohtaja